

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Светослав Лъчезаров Добрилов, дм.

Катедра по Ортопедия и травматология на Медицински Университет “ Проф. Д-р П.Стоянов”
- Варна,

Относно: научен труд на д-р Петър Валентинов Петков на тема: “ Посттравматична скованост в лакътната става“ за придобиване на образователната и научна степен "Доктор".

Със заповед на Ректора на МУ — Варна № Р- 109 - 46 /16.01.2026 г. съм назначен за член на Научно жури и с решение на последното (Протокол №1 от 28.01.2026) съм определен да представя рецензия относно дисертационен труд на д-р Петър Валентинов Петков, докторант към Катедра по Ортопедия и травматология, Факултет Медицина на МУ — Варна за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност "Ортопедия и травматология", в професионално направление 7.1 „Медицина” от област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт”.

Загубата на обем на движение и сковаността на ставите са често усложнение след травма или оперативна намеса. Колкото по-подвижна е дадена става, толкова по-значима е всяка една загуба на работен обем на движение. Процесът се дефинира като артрофиброза и представлява значително предизвикателство за пациентите, ортопедичните хирурзи и физиотерапевтите, съпроводено незадоволителни резултати и редица усложнения. Етиологията ѝ е сложна и многофакторна, без гаранция за успешно лечение. Лакътната става като комплексна артикулация от три кости , осигуряваща специфичен обем на движение , също не е подмината от тази патология. Оскъдното мекотъканно покритие, предразположението ѝ към ежедневни травми и фрактури и основната ѝ свързваща роля в горния крайник са сред причините, сковаността на тази става да има сериозно медико-социално значение.

Ставната скованост засяга пациенти от всички възрастови групи , макар да е по-рядка единствено в педиатричната популация. Процеса на артрофиброза включва образуване на абнормна фиброзна тъкан около и в ставата , резултат от хиперрефлексен инфламаторен отговор на травматичен стимул. Налице е и идиопатична артрофиброза следствие инфламаторна артропатия с небактериална генеза. Този тип ставна скованост е по-рядка в ежедневната практика и не е предмет на изследването на дисертацията.

На клетъчно ниво , сковаността се характеризира с нарушение на нормалния цикъл на клетъчен растеж, диференциация и апоптоза, влияещ върху тъканната хомеостаза и организация. Финалният резултат на този патологичен процес е неконтролирана пролиферация на фиброзна тъкан. Липсата на програмирана клетъчна смърт (апоптоза) води до хроничен , активен инфламаторен процес с образуване на цикатрициална тъкан с

различна степен на зрялост. Налице е депозиране на колаген и екстрацелуларен матрикс, които много бързо акумулират в междуклетъчното пространство и водят до засилване на фиброобразуването. Така формираните околоставни адhezии водят със себе си контрахиране на околоставните бурси и сухожилия, загуба на флексия и/или екстензия. В не малко случаи, фиброзираните бурси могат да доведат до импинджмънт, последван от ново инфламаторен отговор. Така образуваният порочен кръг води до прогресираща скованост и редуция на физиологичен обем. Всичко това клинично се проявява с болезненост, скованост и намаление на обема на движение.

Спецификата на лакътната става и липсата на компенсаторни механизми от другите стави за справяне със сковаността, правят проблема значим. Липсата на задълбочени проучвания върху тази патология правят тематиката дисертационна и научно значима.

Научният труд е в обем от 124 страници, от които 20 страници заема книгописът и 10 страници приложения. На една страници е целта и поставените от автора 5 задачи за постигането ѝ, и 4 работни хипотези. На другите страници са представени литературният обзор, клиничният материал, методиката на неговия анализ, собствените резултати и тяхното обсъждане, както и важни за практиката изводи. В дисертацията са използвани 9 таблици, 19 фигури и 7 графики, всичките с пореден номер и заглавие на български език. Представените фигури са с високо качество и информативност.

Библиографията обхваща 172 заглавия, от които 2 са на кирилица.

Литературният обзор е подробен и заема приблизително 1/2 от обема на дисертацията. В него са разгледани актуалните за проблема публикации, като са систематизирани смислово. Последователно са представени:

- Подробен анатомия на лакътната става с релевантни костно-лигаментарни структури и биомеханика
- Етиология на лакътната скованост с онагледяване с клинични случаи.
- Подробен диагностичен алгоритъм: физикален преглед с ъглометрия и екстраполиране на находката към съвременните оценъчни скали - MEPS, DASH и Liverpool elbow score.
- Класификация на лакътната скованост според локализацията (на Morrey); структурна на Kay, функционална според степента на засягане на конкретен обем (на Vidal) и най-последната и вероятно комплексна класификация - класификацията STIF.
- Повече от половината обем на обзора е съсредоточен върху методите на лечение на лакътната скованост. Разгледани са консервативни методики като различни варианти на имобилизация; физикални методи и рехабилитация, мануална терапия и техники за миофасциално освобождаване. Ясно са дефинирани сроковете след които се пристъпва към оперативно лечение. Логично е обърнато особено внимание върху артроскопските техника за артролиза и

спецификите за извършването ѝ. Адмиравам усилието на автора да се съсредоточи върху миниинвазивните техники за лечение на сковаността, в светлината на съвременните тенденции в ортопедията и травматологията. На следващ план са засегнати “класическата” открита артролиза и лакътната артропластика с различните дизайни лакътна протези.

Литературният обзор е конкретизиран към дисертацията и е аналитично подреден. Обхванати са съвременните тълкувания по проблема и са систематизирани в посочения обзор.

Поставената от автора цел е ясно формулирана в глава II: да се направи сравнителна оценка на функционалното възстановяване според фактора на начало на раздвижването при 2 групи пациенти с диагностицирана посттравматична лакътна скованост. За изпълнението на целта са поставени 5 основни задачи, които се фокусират предимно върху сравнителния анализ на двете изследвани групи. Те са логично обосновани, произтичат от поставената цел и са реално изпълними.

Формулирани са 4 хипотези с акцент върху продължителността на имобилизация и времето на прилагането ѝ.

В глава III, в обем от 6 страници, са представени клиничният материал и използваните методи в изследването. То обхваща период от една календарна година и участниците в изследването са разпределени по равно в две групи от общо 90 пациента. Разликата между двете групи е времето за начало на раздвижване - 14 ти и 30 ти ден. Изследването е направено в Отделение по Ортопедия и Травматология, МБАЛ „Майчин дом” - Варна в периода от април 2024 г — април 2025 г. Протоколът на изследване включва анкета, функционален статус, VAS (визуално аналогова скала) за болка, оценъчна скала MEPS (Mayo Elbow Performance Score). Методите за лечение на посттравматичната скованост включват различни техники използвани във физикалната и мануалната терапия. Счита за уместно да отбележа че, липсва подробно описание на различните техники използвани в изследването и стандартизирането им за всеки пациент от двете групи. Това би довело за повече яснота върху методиката на автора при лечението на сковаността на лакътната става. Използваните статистически методи за обработка и анализ на информацията, свързана с настоящия дисертационен труд са дескриптивни и аналитични. За гранична стойност на нивото на статистическа значимост е зададена стандартната стойност 0.05. Дескриптивни статистически методи са опростени, което вероятно цели по-лесното възприемане на получените от автора данни. Аналитичните методики включват t-test за независими извадки и t- test за сдвоени извадки. При сравняване на променливи е използван хи-квадрат теста.

Резултатите от проучването коректно са представени в глава IV в 13 страници и са подкрепени нагледно с множество таблици. Дизайна включва 90 пациента, поравно разпределени по полове и интервенционално. Прави впечатление възрастта на пациентите - средно 46 г., което показва високата медико-социална значимост на проблематиката, засягаща хора в

активна и работоспособна възраст. В табличен вид , авторът нагледно представя резултатите от проучването. Заключението му е че, ранната мобилизация и прилагането на методите описани в проучването водят до по-високи функционални резултати, превенция на сковаността и преодоляване на настъпила такава.

В следващата V глава в обем от 7 страници е извършено обсъждане на собствените резултати, сравнени и подкрепени с данни от литературата. Дисертанта аналитично сравнява получените резултати с наличните литературни данни. Прави впечатление че, авторът е използвал за референции , данни от последните 5 години , което носи допълнителна тежест на получените резултати. Въпреки широко възприетото становище за агресивността на хирурзите, авторът набляга на консервативните методики за лечение на сковаността и поставя на първо място тайминга за стартиране на тези методики. Резултатите на др. Петков , съпоставени с наличните в литературата , потвърждават доминиращото значение на ранното раздвижване по отношение на увеличаване на обема на движение, функционалния резултат и намаляване на болката. Изследването логично показва че, всяко забавяне на мобилизацията след 30 -я ден , води до лоши функционални резултати, редуциран обем на движение и неудовлетвореност у пациента. Отчетени са статистически значими резултати при консервативен подход при постравматична лакътна скованост и са дадени насоки за поведение при настъпила такава.

Обсъждането завършва с критичен анализ на силните и слабите страни на изследването. Едно от предимствата на проучването е ясното представяне на методиката и лесното ѝ прилагане в ежедневната практика , без притеснението че, резултатите са непредвидими поради пропуски в методологията. Ясното дефиниране на времевия интервал за стартиране на техниките за мобилизация е есенцията на проучването. Авторът критично отбелязва и недостатъците на работата си , свързани с краткия период на изследването и малката популация включена в изследването си. Считам за редно да отбележа че, броят на пациентите в изследването са достатъчни за да се направят практически заключения.

В глава VI в рамките на страница е формулирано в стегнат вид , заключението на автора от неговото изследване. Ясно са дефинирани основните клинични групи в практиката- постравматичната и ятрогенната, с доминиране на терапевтичните резултати при първата. Комплексния подход при пациенти с лакътна скованост е от съществено значение в ежедневната практика и приложените кинезитерапевтични протоколи несъмнено водят до успешни резултати.

В следващата глава VII са посочени пет извода ,логично получени от настоящия труд. По дисертационната тема, д-р Петков представя 2 публикации (всичките отговарят на критериите за реални публикации) в глава VIII. Отпечатани са в списания с научно рецензиране, отговарящи на Минимални изисквания за Област 7. Здравеопазване и спорт, съгласно Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България от 2018 г. Те съдържат отделни части от разработения материал.

В глава IX, книгописът е подреден по азбучен ред и литературните източници са изписани еднотипно.

Представения ми Автореферат на дисертационния труд в обем от 52 стр. е оформен съгласно изискванията.

В заключение, представеният ми за рецензия дисертационен труд показва преди всичко способността на дисертанта да поставя научна теза, методика за нейното решение. възможността му да подбере и обработи материал, както и да направи статистически достоверни изводи по една актуална и специфична тема — “ Постравматична скованост в лакътната става“. Отделно считам за редно да отбележа перспективата на настоящия труд за по-нататъшно развиване, което носи допълнителна научна и практическа тежест. Изводите направени в изследването са лесно приложими в ежедневието на клинициста и следва да бъдат отчетени от всеки , който се занимава с тази не лека патология.

Дисертационният труд отговаря напълно на качествените и количествените критерии, заложиени в Изисквания към дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен “доктор* на МУ Варна. Поради това давам положителна оценка на труда и призовавам уважаемите членове на научното жури да присъдят на д-р Петър Валентинов Петков образователната и научна степен “ **доктор**” по научната специалност ..Ортопедия и травматология”.

Доц. д-р Светослав Добрилов д.м

Варна 03.2026

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679